

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI U SRIJEDU 7. OIJKA 2007

Sveti Klement, rimski biskup

Na navještaj spasenja odgovoriti velikodušnim i hrabrim obraćenjem

Draga braćo i sestre, proteklih smo mjeseci razmišljali o likovima pojedinih apostola i prvim svjedocima kršćanske vjere, što ih spominju novozavjetni spisi. Sada ćemo posvetiti svoju pozornost apostolskim ocima, to jest prvom i drugom naraštaju Crkve nakon apostola. Tako ćemo moći vidjeti kako započinje hod Crkve u povijesti.

Sveti Klement, rimski biskup posljednjih godina prvog stoljeća, treći je nasljednik Petrov, nakon Line i Anakleta. Najznačajnije svjedočanstvo o njegovu ivotu dolazi nam od svetoga Ireneja, lionskoga biskupa do 202. godine. On svjedoči da je Klement "vidio apostole", da se "susreo s njima", te da mu je "još u ušima bilo njihovo propovijedanje, a pred očima njihova predaja" (Adv. haer. 3,3,3). Kasna svjedočanstva, iz razdoblja između četvrtoga i šestoga stoljeća, pripisuju Klementu naslov mučenika.

Takav je bio autoritet i ugled ovog biskupa Rima, da su mu bili pripisani razni spisi, no jedino zasigurno njegovo djelo svakako je Poslanica Korinćanima. Euzebije Cezarejski, veliki "arhivar" kršćanskih početaka, predstavlja je na ovaj način: "Predajom je stigla jedna Klementova poslanica priznata kao autentična, velika i divljenja vrijedna. Napisao ju je on, od strane rimske Crkve, Crkvi u Korintu... Znamo da je odavna, pa sve do našeg doba, javno čitana za skupova vjernika" (Hist. Eccl. 3,16). Ovoj je poslanici pripisan gotovo kanonski karakter. Na početku toga teksta - napisanog na grčkom - Klement ali što su mu "iznenadne protivštine, koje su došle jedna za drugom" (1,1), onemogućile da bre reagira. Ove "protivštine" valja poistovjetiti s Domicijanovim progonstvom. Stoga vrijeme pisanja Poslanice valja smjestiti neposredno nakon smrti toga cara i

po okončanju progonstva, a to znači odmah nakon 96. godine.

Klementov zahvat - još uvijek je riječ o 1. stoljeću - bio je potaknut teškim problemima u kojima se nalazila Crkva u Korintu: prezbitere te zajednice svrgnuli su neki mladi pobunjenici. Taj bolan događaj spominje, opet, sveti Irenej kad piše: "Pod Klementom, nakon što se dogodio nemali sukob među braćom u Korintu, rimska Crkva poslala je Korinćanima vrlo značajnu poslanicu ne bi li ih primirila, obnovila njihovu vjeru i navijestila onu predaju koju je i sama prije malo vremena primila od apostola" (Adv. haer. 3,3,3). Mogli bismo, dakle, reći da ova poslanica predstavlja prvo vršenje slube rimskoga prvenstva nakon smrti svetoga Petra. Klementova poslanica preuzima teme drage svetome Pavlu, koji je napisao dvije velike poslanice Korinćanima, a posebice teološku dijalektiku, vječno aktualnu, između indikativa spasenja i imperativa nastojanja oko morala. Prije svega, tu je radostan navještaj spasonosne milosti. Gospodin nam dolazi ususret i daruje nam oprostjenje, daruje nam svoju ljubav, milost da budemo kršćani, njegova braća i sestre. To je navještaj koji ispunjava našivot radošću, a naše djelovanje sigurnošću: Gospodin nam uvijek dolazi ususret svojom dobrotom, a dobrota Gospodnja uvijek je veća od svih naših grijeha. Potrebno je, međutim, da dosljedno koristimo taj primljeni dar te na navještaj spasenja odgovorimo velikodušnim i hrabrim hodom obraćenja. U odnosu na Pavlov uzor, novost je ovdje u tome što Klement, nakon doktrinalnog i praktičnog dijela, kakvi su činili sve Pavlove poslanice, dodaje "veliku molitvu" koja zapravo zaključuje poslanicu.

Neposredan povod poslanice otvara mogućnost rimskome biskupu za široku raspravu o identitetu Crkve i njezinu poslanju. Ako je u Korintu došlo do zloporaba, primjećuje Klement, uzrok tome valja tražiti u nedostatku ljubavi i ostalih neophodnih kršćanskih kreposti. Stoga poziva vjernike na poniznost i bratsku ljubav, dvije doista bitne kreposti crkvenoga ivota: "Mi smo sveta baština", upozorava on, "stoga činimo sve što ta svetost zahtijeva" (30,1). Rimski biskup osobito podsjeća da je sam Gospodin "odredio gdje i od koga eli da budu vršene liturgijske slube, da bi sve, sveto izvršeno i njegovom dobrohotnošću, moglo biti njegovom voljom prihvaćeno... Vrhovnom svećeniku povjerenu su tako njemu vlastite liturgijske slube, svećenicima je predodređeno odgovarajuće im mjesto, na levite spadaju posebne slube. Čovjek laik pod odredbama je za laike" (40,1-5: valja primijetiti da se u ovom pismu s kraja prvog stoljeća po prvi puta u kršćanskoj književnosti pojavljuje grčki izraz laikos, što znači "član laosa", to jest "Bojega naroda").

Na taj način, podsjećajući na liturgiju staroga Izraela, Klement otkriva svoj ideal Crkve. Nju je okupio "jedini Duh milosti izliven nad nama", koji puše u različitim udovima Tijela Kristova, u kojemu su svi, sjedinjeni bez ikakve razdvojenosti, "udovi jedni drugima" (46,6-7). Jasna razlika između "laika" i hijerarhije ne znači nipošto neku suprotnost, nego samo označuje tu organsku vezu jednoga tijela, jednoga organizma, s različitim funkcijama. Crkva doista nije mjesto metea ili anarhije, gdje bi svatko mogao raditi ono što mu u datom trenutku padne na pamet: svatko u tom organizmu, u jasnom ustroju, vrši svoju slubu prema primljenom pozivu. O crkvenim poglavarima Klement jasno izriče nauk o apostolskom nasljedstvu. Pravila koja to nasljedstvo uređuju proizlaze u konačnici od samoga Boga. Otac je poslao Isusa Krista koji je potom poslao Apostole. Oni su

zatim poslali prve poglavare zajednica, te ustanovili da ih drugi dostojni muevi naslijede. Sve je dakle "uređeno Bojom voljom" (42). Tim riječima, tim rečenicama, sveti Klement ističe da Crkva ima sakramentalni ustroj, a ne politički. Djelovanje Boga koji nam dolazi ususret u liturgiji nadilazi naše odluke i naše zamisli. Crkva je ponajprije Boji dar, a ne naše stvorenje, pa stoga ova sakramentalna struktura ne jamči samo opće uređenje, nego i prvenstvo dara Bojega, koji nam je svima potreban.

Konačno, "velika molitva" daje dah kozmičkoga prethodnoj raspravi. Klement hvali i zahvaljuje Bogu zbog njegove čudesne ljubavlju ispunjene providnosti, koja je stvorila svijet i nastavlja ga spašavati i posvećivati. Osobiti naglasak dobiva zaziv za vladare. Nakon novozavjetnih tekstova, ovo je najstarija molitva za političke ustanove. Tako, neposredno nakon progona, znajući dobro da će se progoni nastaviti, kršćani ne prestaju moliti za one iste vlasti koje su ih nepravедno bile osudile. Razlog je ponajprije kristološki: valja moliti za progonitelje, kao što je to Isus učinio na kriju. No, ova molitva sadri i nauk koji kroz stoljeća određuje stav kršćana u odnosu na politiku i na dravu. Moleći za vlasti, Klement priznaje legitimnost političkih ustanova u redu što ga je Bog ustanovio. Istodobno, on izraava brigu da vlasti budu poslušne Bogu i "pobono vrše moć koju im je Bog dao u miru i blagosti" (61,2). Car nije sve. Pojavljuje se nova vlast čije izvorište i bit nisu s ovoga svijeta, nego "odozgo": to je ona Istina, koja i pred dravom zadrava pravo da je se sluša.

Tako Klementova poslanica obrađuje brojne trajno aktualne teme. Ona je toliko značajnija, ukoliko predstavlja, od prvog stoljeća, skrb rimske Crkve koja predsjedava u ljubavi svim ostalim Crkvama. Istim Duhom i mi usvajamo zazive "velike molitve", ondje gdje rimski biskup uime čitavoga svijeta kae: "Da, Gospodine, rasvijetli nad nama svojim licem u dobru mira; zaštiti nas svojom silnom rukom... Mi ti zahvaljujemo, po Vrhovnom svećeniku i vođi naših duša, Isusu Kristu, po kojemu ti slava i hvala, sada, i od naraštaja do naraštaja, i u vijeke vjekova. Amen" (60-61).